

Kommunstyrelsen

2026-04-23

KS-2026-00303

Ingela Lindqvist
Valkanslichef
Kansliavdelningen
Kommunstyrelsekontoret

Justitiedepartementet

Ert dnr: Ju2026/00079

Sundsvalls kommuns yttrande angående betänkandet 710 miljoner skäl till förändring (2026:2)

Sammanfattning

I yttrandet presenteras Sundsvalls kommuns synpunkter på betänkandet 710 miljoner skäl till förändring (2026:2). Sundsvalls kommun ser positivt på kommitténs förslag som bidrar till att minska antalet valsedlar och ser det som ett steg i rätt riktning. Kommunen tillstyrker att förslagen till reformer bidrar till ett bättre valsedelssystem ur ett väljar-, valsäkerhets-, valadministrativt-, ekonomiskt- samt ur ett miljöperspektiv. Däremot ser kommunen utmaningar i att genomföra förslaget att distribuera samtliga valsedlar. Kommunen anser att de statliga medlen ska spegla det extra uppdraget som kommunen blir ålagd att utföra i form av förvaring, packning och transport av kandidatvalsedlar. I yttrandet har kommunen lyft förslag till ytterligare reformer som bör övervägas i slutbetänkandet.

Kommunens yttrande kommer beröra följande punkter:

- 7.2.2 Samlade reformer åtgärdar flera problem
- 7.3.1 Valadministrationen ska ansvara för distribution och att väljare har tillgång till samtliga valsedlar
- 7.3.2 Kostnaden för valsedlar
- 7.4.1 Partivalsedlar tas bort
- 7.4.2 Endast blanka valsedlar ska användas vid utlandsröstning
- 7.5.4 Krav för att få delta med kandidatvalsedlar i val till riksdagen och Europaparlamentet
- 7.5.5 Krav för att få delta med kandidatvalsedlar i de kommunala och regionala valen
- 7.6.1 Endast en valsedel per parti och valkrets
- 7.6.2 Partier med kandidatvalsedlar måste anmäla kandidater – inga öppna listor
- 7.6.3 En fastställd tidsperiod för anmälan av kandidater
- 7.7.4 Förslagets samlade påverkan på den fria nomineringsrätten

Kommunen tillstyrker och har inga ytterligare synpunkter på följande avsnitt:

- 7.8 Reformerna bör utvärderas
- 8.2.5 Omval
- 8.2.7 Överklagande
- 9.5 Kommitténs förslag
- 10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

7.2.2 Samlade reformer åtgärdar flera problem

Om det inte är möjligt att förenkla valsedelssystemets utformning i grunden så ser kommunen positivt på kommitténs bedömning och att det är ett steg i rätt riktning. Kommunen anser att det bidrar till potentiellt bättre kontroll i vallokalerna och ordning i valsedelsställen. Om förslagen genomförs uppskattas kostnaden för tryck och frakt uppgå till 12,6 miljoner kronor vid valen till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, vilket är en minskning med 25,4 miljoner jämfört med valen 2022¹. Kommunen ser positivt till de minskade kostnaderna.

Ytterligare åtgärder som bör övervägas i ett reformerat valsedelssystem är att avskaffa möjligheten att ångerrösta. I mer än trettio år har systemet med ångerröstning ifrågasatts². Huvudargumenten för att ta bort möjligheten är att ångerröstningen tar stora resurser i anspråk för valadministrationen, att ångerröstningen riskerar att bidra till att försena rösträkningen, och att det ändå historiskt varit relativt få väljare som ens känt till eller använt sig av möjligheten att ångerrösta.

7.3.1 Valadministrationen ska ansvara för distribution och att väljare har tillgång till samtliga valsedlar

Kommunen ser både fördelar och nackdelar med att man tar över distributionen av samtliga valsedlar. Positivt är att administrationen kan kontrollera att alla valsedlar har levererats tillsammans med övrigt material och att röstmottagarna enklare kan kontrollera om valsedlar saknas i valsedelsställen. Det blir enklare för administrationen att förutse hur valsedlarna ska placeras, samt mer överskådligt och enklare för väljarna.

Nackdelarna är dock att det kan saknas resurser för att hantera denna extra logistik, både personal och medel. Tidsramen för ändringar av kandidatlistor så sent som fredagen före valdagen framstår som orimlig ur ett administrativt perspektiv. Valadministrationen ska hinna få nya valsedlar och därefter hinna

¹ Betänkandet 710 miljoner skäl till förändring (SOU 2026:2) s.276

² Göteborgs Universitet, Valforskningsprogrammets faktablad 2023:2

distribuera dem till samtliga röstningsställen. Det är tveksamt om detta kan genomföras inom den tillgängliga tiden.

Förslaget medför dock att man undviker att väljare tror att vissa valsedlar saknas, när de egentligen inte distribuerats av partierna.

Kommunen anser att de statliga medlen ska spegla det extra uppdraget som kommunen blir ålagd att utföra i form av förvaring, packning och transport av kandidatvalsedlar. Kommunen tillstyrker att förslagen till reformer bidrar till ett bättre valsedelssystem ur ett väljarperspektiv, valsäkerhetsperspektiv, valadministrativt perspektiv och miljöperspektiv.

7.3.2 Kostnaden för valsedlar

Kommunen anser att kandidater inte bör kunna dra tillbaka sitt samtycke efter att förtidsröstningen startat, annat än undantagsfall så som vid allvarlig sjukdom eller att kandidaten avlidit. Om valsedlar med olika kandidater finns tillgängliga vid förtidsröstning respektive i vallokal, kan det innebära att väljarna inte ges likvärdiga förutsättningar för val av kandidater beroende på när de röstar. Vid leverans av valsedlar i undantagsfall tillkommer även en stor risk för att inaktuella valsedlar placeras ut och blir tillgängliga för väljare.

7.4.1 Partivalsedlar tas bort

Med nuvarande valsedelssystem är det ett steg i rätt riktning. Kommunen tillstyrker förslaget att ta bort partivalsedlar. Det minskar trycket på administrationen i hanteringen av en valsedelstyp. Underlättar för röstmottagare att hålla ordning i valsedelsställen med endast två sorters valsedlar. Minskar miljöpåverkan i framtagandet av valsedlar och minskar förmodligen antalet valsedelsrelaterade incidenter.

7.4.2 Endast blanka valsedlar ska användas vid utlandsröstning

Enligt förslaget ska utlandsröstning ske enbart med blanka valsedlar. Om det visar sig att denna modell fungerar väl, kan en motsvarande ordning övervägas även nationellt, med stöd av listor och kandidater vid valbåsen. Om risken för att ogiltiga röster ökar på grund av svårtolkade handskrivna röster, kan 6-punktsnumrerade mallar med listor vara ett alternativ, det förutsätter dock låsta listor. Röstkortet och information om anmälda partier och kandidater tillgängligt via länk eller QR-kod. Mer resurser bör läggas på att ge röstberättigade med funktionsnedsättning möjlighet att rösta med bevarad valhemlighet och att övriga befolkningen kan rösta med neutrala eller blanka valsedlar.

7.5.4 Krav för att få delta med kandidatvalsedlar i val till riksdagen och Europaparlamentet

Vi anser att det är viktigt att hitta en balans mellan att minska antalet valsedlar och att inte förhindra nya partiers möjlighet att delta i den demokratiska processen och deras möjlighet till påverkan. Vi anser att 10 000 stödförklaringar är en rimlig gräns för att få delta med egna kandidatvalsedlar.

7.5.5 Krav för att få delta med kandidatvalsedlar i de kommunala och regionala valen

Kommunen tillstyrker kommitténs förslag om att det bör vara möjligt för nya partier och partier som inte tog mandat vid föregående val att kunna delta med kandidatvalsedlar i ett val till region- och kommunfullmäktige genom insamling av stödförklaringar. Kommunen tillstyrker kommitténs motivering kring nivågränserna för stödförklaringar, att 25 stödförklaringar bör vara minimum och att de föreslagna nivågränserna är rimliga.

7.6.1 Endast en valsedel per parti och valkrets

Kommunen ser kommitténs förslag som positivt för väljare, för valadministrationen och röstmottagare samt ur logistisk och miljösynpunkt. Vi anser även att förslaget medför att partier behandlas mer likvärdigt med endast en lista.

7.6.2 Partier med kandidatvalsedlar måste anmäla kandidater – inga öppna listor

Kommunen tillstyrker kommitténs förslag, då det är gynnsamt ur ett väljarperspektiv.

7.6.3 En fastställd tidsperiod för anmälan av kandidater

Kommunen har inga synpunkter på kommitténs förslag förutsatt att det inte påverkar tiden för leverans av valmaterial till kommunen inför ett val, vilket är senast 4 månader innan förtidsröstningen startar. Det är en förutsättning för kommunen att hinna hantera materialet i tid till förtidsröstningens start.

7.7.4 Förslagets samlade påverkan på den fria nomineringsrätten

Kommunen instämmer i kommitténs förslag, och anser att det är rimligt att partier som bildas nära valdagen inte kan delta med egna valsedlar men ändå att man sent i valprocessen ska kunna bilda parti och delta i val.

7.8 Reformerna bör utvärderas

Kommunen tillstyrker kommitténs förslag att en parlamentarisk kommitté bör ges i uppdrag att utvärdera reformerna.

8.2.5 Omval

Kommunen instämmer i kommitténs förslag gällande förutsättningarna för partiernas kandidatvalsedlar vid ett omval.

8.2.7 Överklagande

Kommunen instämmer i förslaget om överklagandetid för att kunna delta med kandidatvalsedlar vid val och extra val.

9.5 Kommitténs förslag

Kommunen tillstyrker kommitténs förslag om att en kandidat kan ställa upp i flera valkretsar inom en kommun eller region, men inte i flera samtida val på samma nivå.

10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Generellt ställer sig kommunen positiv till att förändringar träder i kraft och genomförs till valet till Europaparlamentet 2029.

Kommunstyrelsen i Sundsvalls kommun

Niklas Säwén
Kommunstyrelsens ordförande

§ 148 Yttrande över betänkandet 710 miljoner skäl för reformer (SOU 2026:2)

(KS-2026-00303-2)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta kommunstyrelsekontorets yttrande (KS-2026-00303) som sitt eget.

Ärendet

Ärendet är Sundsvalls kommuns synpunkter på betänkandet 710 miljoner skäl för reformer (SOU 2026:2).

Beslutsgång

Ordföranden Niklas Säwén (S) konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsekontorets. Detta blir också kommunstyrelsens beslut.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsekontorets tjänsteskrivelse KS-2026-00202-2)
- Sundsvalls kommuns yttrande - betänkandet 710 miljoner skäl för reformer (SOU 2026:2)
